

## НАПРЯМ 9. МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

**Кірієнко Сергій Олександрович**

*аспірант,*

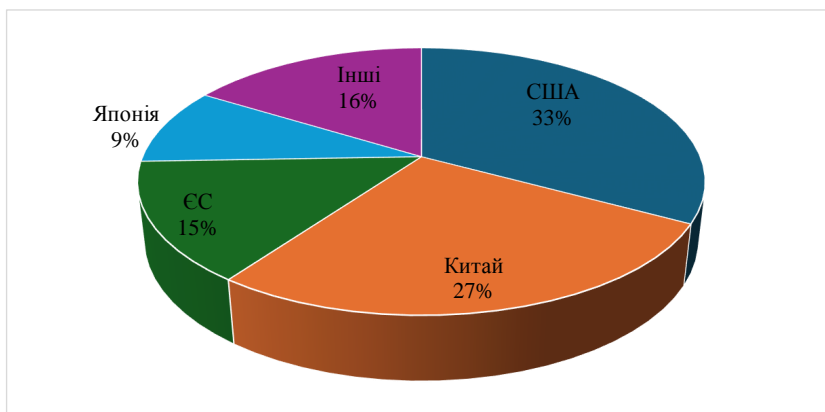
*Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна*

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-498-9-33>

### **ГЛОБАЛЬНІ ПЕРЕДУМОВИ ТА РИЗИКИ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТНК У ЦИФРОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ**

У сучасних умовах цифрової трансформації глобальної економіки ТНК відіграють ключову роль у впровадженні промислових інновацій, поєднуючи наукові досягнення з ефективною комерціалізацією. Саме вони здійснюють найбільші обсяги інвестицій у дослідження та розробки, акумулюючи технологічний потенціал на глобальному рівні. За результатами 2022 року, понад 80% корпоративних витрат на R&D припадали на ТНК з 41 країни світу, що підтверджує їх провідну інноваційну позицію, рис. 1.

Як видно з рис. 1, лідерські позиції у сфері промислових інновацій утримують ТНК із США, Китаю, країн ЄС та Японії. Сукупно компанії з цих країн забезпечують основну частку глобальних інвестицій у дослідження та розробки. З огляду на це, доцільно більш детально розглянути кількісну структуру участі ТНК окремих країн у впровадженні промислових інновацій. У таблиці 1 представлено перелік країн, у яких зафіксовано щонайменше 10 транснаціональних компаній, що здійснювали інвестиції в інноваційний розвиток у 2022 р. Кожна з цих компаній у 2021 р. інвестувала понад 48,5 млн євро в R&D, а сукупні інвестиції склали 1093,9 млрд євро, що становить близько 86% від загального обсягу бізнес-фінансування R&D у світі.



**Рис. 1. Розподіл транснаціональних компаній за країнами-лідерами інвестування у промислові інновації, 2022 р.**

*Джерело: [1–3]*

Таблиця 1

**Країни з найбільшою кількістю ТНК-інвесторів у промислові інновації, 2022 р.**

Країна	Кількість ТНК
США	822
Канада	28
Великобританія	95
ЄС	361
Швейцарія	55
Ізраїль	22
Китай	678
Південна Корея	53
Японія	233
Австралія	10
Тайвань	84
Індія	24
Ізраїль	22

*Джерело: [1–3]*

Як видно з табл. 1, найбільшу кількість транснаціональних компаній-інвесторів у промислові інновації зафіксовано у США (822), Китаї (678), країнах ЄС загалом (361) та Японії (233). Ці держави формують ядро глобальної інноваційної активності бізнесу.

З огляду на вагому роль ЄС у структурі світових інвестицій в R&D, доцільно деталізувати участь окремих країн-членів ЄС у впровадженні промислових інновацій. В табл. 2 представлені країни ЄС, які здійснювали промислові інновації в 2021 р.

Таблиця 2

**Розподіл транснаціональних компаній країн ЄС  
за участю у впровадженні промислових інновацій, 2022 р.**

	<b>Кількість ТНК</b>	<b>Країна</b>	<b>Кількість ТНК</b>
Ірландія	24	Фінляндія	12
Нідерланди	38	Данія	25
Португалія	2	Німеччина	114
Бельгія	12	Угорщина	1
Франція	57	Австрія	13
Іспанія	12	Словенія	1
Люксембург	3	Італія	20
Швеція	26	Мальта	1

*Джерело: [1–3]*

Аналіз даних таблиці 2 свідчить, що лідерами серед країн ЄС за кількістю транснаціональних компаній, що інвестують у промислові інновації, є Німеччина (114 компаній), Франція (57), Нідерланди (38) та Швеція (26). Водночас низка країн представлена лише 1–3 компаніями, що вказує на нерівномірність інноваційної активності в межах ЄС. Така асиметрія відображає різний рівень науково-технологічного потенціалу, інвестиційної привабливості та сприятливості інституційного середовища в окремих державах-членах.

Зважаючи на глобальний масштаб діяльності транснаціональних компаній та складність зовнішнього середовища, оцінка лише кількісних показників інвестування є недостатньою для комплексного розуміння умов впровадження промислових інновацій. Для глибшої аналітичної оцінки доцільним є застосування PESTEL-аналізу, який дозволяє системно ідентифікувати ключові зовнішні фактори, що впливають на інноваційну активність ТНК у міжнародному просторі, табл. 3.

Таблиця 3

**PESTEL-аналіз впровадження промислових інновацій ТНК  
в умовах цифровізації**

<b>Фактор</b>	<b>Ключові аспекти</b>
<b>Політичні</b>	Глобальна нестабільність (торгові війни, війна в Україні) Вимоги COT і регуляторна фрагментованість Участь НУО, активістів, тиск з боку стейкхолдерів
<b>Економічні</b>	Доступ до інфраструктури Вплив інфляції та рівень розвитку економік Державна підтримка інновацій Наявність кваліфікованої робочої сили
<b>Соціальні</b>	Рівень цифрової компетентності Зміна споживчих уподобань Роль ЗМІ та соцмереж у формуванні довіри Освітній рівень населення
<b>Технологічні</b>	Швидкий розвиток і скорочення життєвого циклу продуктів Посилення конкуренції за інновації Захист інтелектуальної власності Технологічна незрілість у ряді секторів
<b>Екологічні</b>	Підвищення стандартів сталого розвитку Паризька кліматична угода Попит на екологічно безпечні інновації Зростання витрат на екологічні перевірки
<b>Юридичні</b>	Варіативність національних правових систем Захист даних та ІВ Складність та тривалість судових процедур Відповідність нормам COT, ЄС тощо

*Джерело: складено автором за [4–6]*

Здійснений PESTEL-аналіз підтверджує багатофакторну природу зовнішнього середовища, у якому функціонують ТНК у сфері промислових інновацій. Ключовими викликами виступають геополітична нестабільність, регуляторні бар'єри та дефіцит висококваліфікованого персоналу, тоді як основні можливості пов'язані з цифровим прогресом, розширенням ринків у країнах, що розвиваються, та зростанням попиту на екологічно орієнтовані рішення. Комплексний характер цих впливів зумовлює потребу в стратегічно гнучкому управлінні інноваційною діяльністю ТНК.

Результати проведеного аналізу засвідчують, що транснаціональні компанії залишаються ключовими рушіями промислових інновацій у глобальному масштабі. Їх інвестиційна активність зосереджена в обмеженому колі країн, що володіють розвинутою інфраструктурою, високим рівнем людського капіталу та сприятливим регуляторним середовищем. Застосування PESTEL-аналізу дало змогу комплексно оцінити зовнішні умови, які формують інноваційний потенціал ТНК в умовах цифровізації. Це дозволяє зробити висновок про необхідність адаптивних стратегій, що враховують політичні ризики, технологічну конкуренцію, екологічні зобов'язання та соціальні трансформації в країнах присутності. Надалі перспективним напрямом дослідження є поглиблена оцінка інституційної підтримки інноваційної діяльності ТНК на міждержавному рівні.

### **Література:**

1. Annual performance – 2500 World's top R&D investors. URL: [https://iri.jrc.ec.europa.eu/sites/default/files/contentype/scoreboard/2022-12/R%26D\\_2022\\_Annual\\_Performance\\_PRINT\\_v8.pdf](https://iri.jrc.ec.europa.eu/sites/default/files/contentype/scoreboard/2022-12/R%26D_2022_Annual_Performance_PRINT_v8.pdf)
2. The 2022 EU Survey on Industrial R&D Investment Trends. URL: [https://iri.jrc.ec.europa.eu/sites/default/files/2022-12/RnD\\_Survey\\_final\\_online.pdf](https://iri.jrc.ec.europa.eu/sites/default/files/2022-12/RnD_Survey_final_online.pdf)
3. The 2022 EU Industrial R&D Investment Scoreboard. URL: <https://iri.jrc.ec.europa.eu/sites/default/files/contentype/scoreboard/2022-12/EU%20RD%20Scoreboard%202022%20FINAL%20online.pdf>

4. U.S. R&D and Innovation in a Global Context: 2022 Data Update. URL: <https://www.aaas.org/sites/default/files/2022-05/AAAS%20Global%20R%26D%20Update%20May%202022.pdf>
5. Engineering and R&D Report 2023. URL: [https://www.bain.com/insights/topics/engineering-r-and-d-report/?gclid=Cj0KCQjw98ujBhCgARIsAD7QeAizKV-hd\\_DQ-1o9DdIIzfy1TT7CA5hoUswAKbSHR8I3EN5ztnr2fsaArriEALw\\_wcB](https://www.bain.com/insights/topics/engineering-r-and-d-report/?gclid=Cj0KCQjw98ujBhCgARIsAD7QeAizKV-hd_DQ-1o9DdIIzfy1TT7CA5hoUswAKbSHR8I3EN5ztnr2fsaArriEALw_wcB)
6. THE fDi REPORT 2023 Global greenfield investment trends. URL: <https://www.fdiintelligence.com/content/News/the-fdi-report-2023-investment-trends-in-a-world-in-flux-82524>